

สรุปการประชุมสานพลังความร่วมมือในการพัฒนาสุขภาพเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร
ภายใต้โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.)

ปีงบประมาณ 2562 กรมอนามัย

ตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ระหว่างวันที่ 3-4 ตุลาคม 2561

ณ โรงแรมมารวยการ์เด้นท์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

1. พระปริยัติธรรม

- ปัญหา - โรคผิวหนังในสามแฉก กลากเกลื้อน ผิวน้ำในที่ลับ อยากให้หน่วยงานด้านสุขภาพไปดูแล ปีละครั้ง
- เรื่องฟัน เด็กฟันผุเยอะมาก รวมถึงสายตา อยากให้กรมอนามัยแก้ไขปัญหาให้ด้วย
- ท้วม เริ่มอ้วน อ้วน สถิติเพิ่มสูงขึ้นมาก การออกกำลังกายในสมณสารูปมีปัญหา อ้วนปี 60 = 20.33 %
ปี 61 = 22.89 % ฝากกรมอนามัยดูแลด้วย

2. บรรยาย “พระราชกระแสสำคัญแผน กพด.5 และระบบข้อมูลการติดตามผล” พอ.หญิง รศ.ดร.นันทพร วีระวัฒน์

แรงบันดาลใจในการทำงานของสมเด็จพระเทพรัตนฯ “จากการตามเสด็จในหลวง รัชกาลที่ 9 ตลอดมาได้เห็นภาพความยากจนของประชาชน การขาดอาหารของเด็กๆ เป็นภาพซ้ำๆ” “ช่วงที่ทำงานกับสภาอากาศ ที่มีเขมรอพยพ เห็นภาพการขาดแคลนอาหารในแม่และเด็กเป็นภาพติดตาซ้ำๆ” “ช่วงที่เยี่ยมโรงเรียน พบเด็กในโรงเรียนอาหารการกินไม่ดีเหมือนเด็กในโรงเรียนปกติ” ภาพที่เห็นซ้ำๆเหล่านี้ทำให้พระองค์เกิดแนวคิดในการช่วยเหลือประชาชน โดยคิดว่าช่วยเหลืออะไรได้ก็จะทำและไม่นิ่งดูตาย

จากแนวคิดนำไปสู่การปฏิบัติ โดยเริ่มโครงการในปี 2523 ชื่อโครงการอาหารกลางวันผักสวนครัว ซึ่งปัจจุบันได้ขยายโครงการไปทั่วประเทศในชื่อโครงการอาหารกลางวัน และมีการติดตามการทำงาน พัฒนางานขึ้นไปเรื่อยๆอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบันได้ขยายเป็น 8 โครงการในโรงเรียน ตชด. ซึ่งไม่ได้เน้นให้นักเรียนทำการเกษตรอย่างเดียว แต่เป็นการพัฒนาเด็กแบบองค์รวม จนไปถึงการประกอบอาชีพได้ ในเรื่องอาหารปัจจุบันมีการสอนที่เน้นเรื่องการแปรรูปอาหารจากผลผลิตที่ได้ เป็นต้น

ในเรื่องของสุขอนามัย ต้องสอนต้องทำซ้ำๆ ซากๆจนเด็กทำงานเป็นนิสัยและเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น ล้างมือ 7 ขั้นตอน การแปรงฟันทุกวัน ครูต้องสอนต้องบอกซ้ำๆเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการพัฒนาและทำซ้ำจนเป็นนิสัย ซึ่งต้องใช้เวลาและใช้ความอดทนในการสอนซ้ำๆ

3. อภิปราย” บทบาทการพัฒนาด้านสุขภาพเด็ก กพด.: มุมมองต้นสังกัดและหน่วยงาน”

กรมส่งเสริมการเกษตร สอนเรื่องการปลูก ปูรงอาหารจากพืชผักสวนครัวที่รร.ปลูก

สอนเรื่องการแปรรูปจากผลผลิตผลการเกษตรเพื่อเก็บไว้ใช้ในฤดูที่ไม่มี

อยากให้สาธารณสุขมาให้คำแนะนำในเรื่องคุณค่าทางอาหาร ประโยชน์ในการถนอมอาหาร

รูปแบบที่ทำให้การถนอมอาหารมีคุณค่ามากที่สุด

รร.มีหลากหลาย เมือง ชนบท ต้องสร้างจิตสำนึกในการรับประทานอาหารให้มีคุณภาพ

กรมส่งเสริมการเกษตรได้สร้างอาคารเอนกประสงค์ (อาคารเกษตรสิริ) ใน 6 รร. ได้แก่ เชียงราย

(รร.ตชด บำรุง112) สงขลา(รร.ตชด.บ้านทุ่งสบายใจ) นครพนม (รร.ตชด.บ้านดู่) สระแก้ว (รร.ตชด.การบินไทย)

ประจวบฯ(รร.บ้านย่านซื่อ) เป็นอาคารเรียนรู้ด้านการเกษตรและให้แต่ละกรมเข้าไปทำกิจกรรมได้ อยากให้สาธารณสุข

เข้าไปช่วยเป็น GMP ของสาธารณสุขว่าทำอย่างไร วางแผนให้ด้วย

กรมประมง ดำเนินการให้รร.ในเครือข่าย (6 เครือข่ายได้แก่ ตชด. สพฐ. รร.ตามอัยาศัย สธ อบต. กทม.) มีการประมงเพื่อนำผลผลิตมาใช้ในรร. โดย ดำเนินการในพื้นที่ 100 % ,ให้ความรู้และทักษะในการเลี้ยงสัตว์น้ำ, ประเมินผลความรู้และความพึงพอใจในเด็กนร., รวบรวมข้อมูล, บูรณาการระหว่างหน่วยงานมากขึ้น มีปัญหาเรื่องการขนส่ง เช่น ขนส่งปลาขึ้นภูเขา ทางลำบากใช้เวลามากกว่าทางปกติ การเลี้ยงปลาใช้เวลานาน (2-3 เดือน) บางครั้งอาจมีการใช้ยา antibiotic กระบวนการทำอาหารปลาแต่ละชนิดไม่เท่ากัน มีผลต่อการเก็บผลผลิต ความเชื่อในพื้นที่ เช่น ห้ามกินปลานิล(ทำให้ไม่มีน้ำนม) ห้ามกินปลาบางชนิด(เท่าแตก) มีผลต่อการคัดเลือกพันธุ์ปลามาเลี้ยง

กรมปศุสัตว์ ฝากสาธารณสุขเรื่อง สารอาหาร สุขอนามัยเด็กและพยาธิ กรมประมงทำงานในโครงการฯในหลายประเทศ แต่ละที่ปัญหาก็แตกต่างกันไป ส่งเสริมการผลิตอาหารโปรตีนในรร. เช่น เลี้ยงเป็ด ไก่ หมู ถ่ายทอดความรู้เรื่องการเลี้ยงสัตว์ในรร. ขยายผลผลิตสู่ครัวเรือน/ชุมชน เน้นเดินตามแผน5 กำหนดยุทธศาสตร์เรียบร้อยแล้ว ให้รร.เป็นศูนย์กลางกระจายข่าวสารและพันธุ์สัตว์ที่ถูกต้องให้ได้ สามารถป้องกันโรคติดต่อ จากสัตว์สู่สัตว์ จากสัตว์สู่คนได้ ฝากเรื่องการจัดส่วนโภชนาการในเด็กนร. ผลผลิตที่ไม่มีในพื้นที่จะใช้วัตถุดิบอะไรแทนได้ที่มี

คุณค่าทางอาหารเหมือนหรือใกล้เคียงกัน

กรมส่งเสริมสหกรณ์ นำกิจกรรมสหกรณ์มาใช้ในรร. ให้รร.ได้เรียนรู้เรื่องการพัฒนาตนเอง ฝึกความละเอียดในการจดบันทึก ทำบัญชีซื้อขาย มีอาชีพติดตัว ร้านค้าจำหน่ายอาหารที่ปลอดภัย มีประโยชน์ส่งผลกระทบต่อภาวะโภชนาการของเด็ก ปัจจุบันมีสินค้าหลายอย่างมาขายในสหกรณ์ เช่น ขนมกรุบกรอบ ลูกอม น้ำหวานต่างๆที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็ก ซึ่งกรมได้มีหนังสือให้รร.นำอาหารที่มีประโยชน์มาขายในรร. อยากให้สาธารณสุขบูรณาการในส่วนนี้กับกรมสหกรณ์/รร.เพื่อให้ความรู้แก่ครูสหกรณ์ด้วย

สิ่งที่ต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานสาธารณสุข

กก.ตชด. ตชด.พร้อมโอนรร.ให้กับหน่วยงานที่จะรับ แต่ต้องทำงานในคก.พระราชดำริให้ต่อเนื่องด้วย ปัญหาที่ซ้ำซากเช่น - น้ำ ระบบการรักษาความสะอาด น้ำไม่พอ อยากให้แก้ไขเน้นจุดที่มีปัญหาอย่างจริงจัง - การพัฒนาปรับปรุงสิ่งแวดล้อม/ห้องพยาบาลให้ได้มาตรฐาน ทำได้ตาม

ความเป็นตชด.ที่มีและใช้ตามความจำเป็น เช่น สุขศาลาพระราชทาน

กศน. ปัญหาเด็กนักเรียนที่พักบ้านไกล ทั้งเรื่องอุปกรณ์และสุขอนามัย การกระตุ้นคนในครอบครัวให้ช่วยกันและร่วมมือแก้ไขปัญหา ให้ปฏิบัติจริงและยั่งยืน

อยากได้ความรู้แก่ครูเบื้องต้นทุกเรื่องในด้านสาธารณสุข ทบทวนการทำคลอดในพื้นที่ห่างไกล/การปฐมพยาบาลเบื้องต้น เรื่องนอนพยาธิ ดูแล รักษาจริงจัง

สพฐ. รร.และชุมชนผลิตสินค้าทางการเกษตร ปลอดภัยเข้าสู่รร. รร.ที่เป็นต้นแบบมีกิจกรรมหลายอย่างในรร.มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี เพราะเด็กได้ลงมือทำด้วยตนเอง

สำนักพุทธ เวลาเทศให้ญาติโยมฟัง เน้นอย่าทำบุญบนการทำบาป เช่น เอาวัตถุดิบที่มีสารพิษ

มาทำอาหารให้พระกิน

สำนักพุทธ ร่วมขับเคลื่อนกับหลายๆองค์กร

ส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัย เช่น สามเณรอ้วน

ส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ทางวิชาการ รวมถึงการเสริมสร้างการดูแลสุขภาพของตนเอง (มีโรคเยอะ) อยากให้สาธารณสุขช่วย

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานสาธารณสุข เสริมสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง จัดแบบนี้อีก